

Наталія Володимирівна ТУРЛЕНКО

кандидат економічних наук, докторант,
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0001-6826-8546

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АГРОБІЗНЕСІ

Турленко, Н. В. Досвід використання інвестиційних механізмів державного регулювання розвитку регіональних структурних трансформацій в агробізнесі [Текст] / Наталія Володимирівни Турленко // Український журнал прикладної економіки. – 2019. – Том 4. – № 3. – С. 359–366. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. У статті наведено обґрунтування важливої ролі держави в процесі регулювання інвестиційних механізмів розвитку регіональних структурних трансформацій в агробізнесі. Сучасний розвиток агробізнесу на всіх рівнях не можливо реалізувати ефективно в умовах значних трансформаційних змін, глобальних викликів і складного економічного середовища. Суб'єкти господарювання в агробізнесі потребують підтримки на державному рівні інвестиційного забезпечення відтворювальних процесів з метою посилити свою конкурентоспроможність, що в цілому позитивно вплине на всі інші суміжні галузі. **Метою** статті є дослідження досвіду використання механізмів державного регулювання розвитку регіональних структурних трансформацій в агробізнесі.

Результати. Ефективність вкладення інвестицій в агробізнес досягається лише за умов раціональності дії комплексу інструментів активізації підприємницької діяльності як у сфері аграрного виробництва, так і в суміжних галузях, а також діяльності приватних і державних інвесторів. Інструменти активізації підприємництва й засоби їх використання, комплекс передумов і спонукальних чинників до залучення/вкладення інвестицій у агросферу формують базис організаційно-економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності в агробізнесі регіону. Для розробки й впровадження ефективного механізму та визначення набору його необхідних важелів і інструментів потрібно детально дослідити об'єкт, на який націлена дія цього механізму – інвестиційна діяльність в агросфері конкретного регіону, виявити їх особливості, умови й чинники позитивного та негативного впливу на інвестиційний потенціал і активність підприємств і організацій агросфери, розробити концептуальну модель механізму розвитку інвестиційної діяльності в агробізнесі регіону.

Висновки. Основною функцією державного регулювання є встановлення і дотримання справедливих умов і правил на агропродовольчому ринку, які дозволять узгодити інтереси всіх учасників. Регуляторний вплив держави повинен охопити не лише процеси ціноутворення, але й економічні процеси в суміжних сферах і секторах, які мають суттєвий вплив на ефективність аграрного виробництва. До них слід віднести, насамперед, процеси ціноутворення у паливно-енергетичному комплексі, формування цін на фінансово-інвестиційні ресурси, демографічні й міграційні процеси, зовнішньоторговельну політику держави тощо.

Рівень і сила державного регулювання цих процесів зумовлюється рівнем зацікавленості суб'єктів ринку в межах цього втручання і обмеження свободи ринку. Звісно, головною метою державного втручання має бути дотримання умов продовольчої безпеки держави.

Ключові слова: оцінка, інвестиції, регулювання, інвестиційний механізм, регіональний розвиток, залучення інвестицій, державна підтримка, агробізнес.

Nataliya TURLENKO

Candidate of Economic Sciences, Ph.D.,
Odessa National Academy of Food Technologies

**EXPERIENCE OF USE OF INVESTMENT MECHANISMS OF STATE REGULATION OF
REGIONAL STRUCTURAL TRANSFORMATIONS IN AGRO BUSINESS**

Abstract

Introduction. *The article substantiates the important role of the state in the regulation of investment mechanisms for the development of regional structural transformations in agribusiness. The modern development of agribusiness at all levels cannot be effectively implemented in the face of significant transformational changes, global challenges and complex economic environment. Agribusiness entities need state-level support for the investment providing of reproduction processes in order to enhance their competitiveness, which will have a positive impact on all other related industries.*

The purpose of the article is to study the experience of using the state regulation mechanisms of the development of regional structural transformations in agribusiness.

Results. *The investing efficiency in agribusiness is achieved only under the conditions of action rationality of the activation instruments complex of entrepreneurial activity, both in the field of agrarian production, in related industries, as well as in the activity of private and public investors. The tools of business activation and the means of their use, a set of prerequisites and the driving factors for attracting / investing in the agro-sphere form the basis of the organizational and economic mechanism of investment activity development in the region agribusiness. In order to develop and implement an effective mechanism and determine the set of its necessary levers and tools, it is need to investigate in detail the object to which this mechanism is aimed – investment activity in the agro-sphere of a particular region, to identify their peculiarities, conditions and factors of positive and negative impact on the investment potential and o enterprise activity and organizations of the agro-sphere, to develop a conceptual model of the mechanism of investment activity development in the region agribusiness.*

Conclusions. *In order to create a favorable investment climate in the agricultural sector, it is necessary to ensure a stable economic and political situation; development of a science-based market reform strategy; availability of appropriate legal framework. Real priority should be given to the development of agriculture and agro-industrial production; effective functioning of the agricultural market infrastructure; overcoming inflationary processes and corruption and shadowing the economic sphere. Important steps in this direction will be to curb the growth of external public debt and to restructure payments for its servicing; establishing clear mechanisms for regulating international investment cooperation; strengthen regional policy activity; to create modern information and methodological support for investment activities.*

Key words: *evaluation, investment, regulation, investment mechanism, regional development, investment attraction, government support, agribusiness.*

JEL classification: O14; Q18

Вступ

Ефективна діяльність різних сфер і секторів регіональної економіки сьогодні є можливою лише на засадах динамічного прогресивного розвитку, який ґрунтується на інноваційно-інвестиційній активності. Головним бар'єром на шляху ефективної діяльності аграрної економіки регіону є відсутність необхідних умов для залучення інвестицій, потрібних для забезпечення конкурентоспроможності аграрної продукції, інноваційного розвитку аграрного виробництва, економічної й продовольчої безпеки країни та регіонів. Важливість підвищення інвестиційної активності в агробізнесі на рівні економіки регіону зумовлена тим, що його сектори у більшості регіонів відчувають

ISSN 2415-8453. Український журнал прикладної економіки. 2019 рік. Том 4. № 3.

дефіцит ресурсного забезпечення й мають нагальну потребу в залученні інвестицій. З іншого боку, необхідне удосконалення організаційно-економічного механізму управління інвестиційним процесом із метою сприяння залучення і ефективного використання сторонніх інвестицій. Аграрне виробництво, нажаль, нині є малопривабливою сферою з точки зору інвесторів, але водночас воно має вирішальне соціально-економічне значення для розвитку регіонів України. Важливість цих питань загострюється у зв'язку зі змінами факторів зовнішнього й внутрішнього середовища національної господарської системи України через поглиблення процесів інтернаціоналізації економіки.

Питаннями реалізації регіональної економічної політики є предметом численних досліджень вітчизняних учених, серед яких варто виділити праці В. Вакуленка, З. Варналія, С. Давимука, І. Дунаєва, І. Грищенко, Я. Жаліла, М. Іжі, Ю. Ковбасюка, В. Куйбіди, М. Орлатого, А. Ткачука, Л. Федулової та ін.

Мета та завдання статті

Метою статті є дослідження досвіду використання механізмів державного регулювання розвитку регіональних структурних трансформацій в агробізнесі. У межах досягнення мети виокремлено такі завдання:

- дослідити досвід використання інвестиційних механізмів державного регулювання розвитку регіональних структурних трансформацій в агробізнесі;
- обґрунтувати необхідність використання інвестиційних механізмів державного регулювання для ефективного розвитку агробізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження

Вдосконалення системи й механізмів державного регулювання інвестиційних процесів в агросфері регіону є важливим питанням, розв'язання якого зумовлює можливість ефективного розвитку аграрної сфери регіону. Проблемні питання аграрного розвитку постійно вирішуються на державному рівні, втім не достатньо успішно. Реалізація соціальної політики держави по відношенню до сільської місцевості передбачала збільшення динаміки й обсягів будівництва житла та об'єктів соціальної інфраструктури (освітніх, культурних, медичних установ, об'єктів соціального забезпечення, побутового обслуговування тощо), а також інженерної інфраструктури (доріг, зв'язку тощо). Втім, реалізовані заходи не були достатньо ефективними, а прийняті програмні документи носили, переважно, декларативний характер.

В Україні державне управління розвитком сільських територій прямо пов'язується із розвитком аграрного виробництва. Аграрна політика держави має бути націлена на формування й розвиток агропродовольчих ринків, стабільне продовольче забезпечення регіону та країни в цілому, забезпечення ефективного функціонування агросфери, зростання доходів і якості життя населення сільських територій, захист і збереження природно-ресурсного потенціалу агросфери.

Комплекс стратегічних завдань державної політики розвитку агробізнесу повинен містити, зокрема, ті завдання, які безпосередньо пов'язані із проблемними питаннями розвитку сільської місцевості:

- у сфері економіки – створення ефективного висококонкурентного аграрного виробництва, спроможного забезпечити продовольчу безпеку регіону й країни, інтеграцію агросфери у світову господарську систему й вихід на закордонні агропродовольчі ринки;
- у соціальній сфері – зростання доходів населення сільських територій і підвищення якості його життя, розвиток соціальної інфраструктури сільської місцевості;
- у сфері екології – розвиток виробництва органічної продукції, ощадливе використання природно-ресурсного потенціалу агросфери на інноваційних засадах, впровадження ресурсозберігаючих, безвідходних і екологічно безпечних агротехнологій;
- у сфері кадрового забезпечення – формування дієвої системи підготовки й

перепідготовки кадрів для аграрного виробництва, скорочення відтоку кваліфікованих кадрів із села.

Формування й реалізація державної аграрної політики вимагає законодавчого забезпечення успішного розв'язання проблем соціального розвитку села, зокрема розвитку інфраструктурних об'єктів. Необхідний перегляд базисних положень нормативно-правового, організаційно-економічного й методичного забезпечення соціального розвитку сільської місцевості. Головними напрямками реалізації соціальної політики на селі повинні стати будівництво житла, інженерних мереж (газо- і водопостачання, зв'язку, транспортних комунікацій) на сільських територіях. Важливо створити у сільській місцевості умови для забезпечення більш високого рівня життя, що дозволить підвищити якість робочої сили, підвищити продуктивність праці, сформуванню важливі передумови для сталого розвитку агросфери й сільських територій.

До ключових цілей державної аграрної політики слід віднести забезпечення сталого розвитку села. Сталий розвиток села слід розуміти як стабільний соціально-економічний розвиток сільських територій, постійне нарощування обсягів виробництва агропродовольчої продукції, зростання ефективності аграрного виробництва, підвищення рівня зайнятості, доходів і якості життя населення сільських територій, раціональне й ощадливе використання земельних ресурсів [1, 2].

Сталий розвиток села є одним з ключових напрямків розвитку агросфери. Втім, світова практика свідчить про те, що розвиток сільських територій доцільно розглядати як самостійний об'єкт, а розвиток агросфери як базовий варіант диверсифікації господарства сільської місцевості й всього агробізнесу загалом [3, 4].

Виходячи з пріоритетних програмних завдань соціально-економічного розвитку України до ключових напрямків аграрної політики слід віднести такі заходи, які потребують першочергового фінансування коштами бюджетів всіх рівнів:

- забезпечення розвитку соціальної та інженерної інфраструктури сільських територій;
- забезпечення комплексної системної забудови сільських територій, підвищення рівня благоустрою населених пунктів.

До першого (соціального) напрямку слід віднести такі елементи:

- покращення житлових умов селян, насамперед молодих фахівців і їх родин;
- розвиток мережі освітніх закладів різного рівня, медичних, оздоровчих, спортивних, культурних установ на сільських територіях;
- розвиток торговельних мереж і системи побутового обслуговування сільського населення;
- розвиток інформаційних і телекомунікаційних мереж у сільській місцевості;
- розвиток інженерних систем, зокрема електричних мереж, мереж газо-, водопостачання, транспортних мереж у сільській місцевості.

Водночас, слід вказати на недоліки системи управління розвитком села, які проявляються з точки зору сталого розвитку:

- переважання галузевого підходу при формуванні політики розвитку сільських територій, який спрямований переважно на розвиток соціальної інфраструктури й інженерних мереж, а також на поліпшення умов життя селян. При цьому іншим напрямкам сталого розвитку села надається значно менша увага;
- сільські території не розглядаються як самостійний об'єкт управлінського впливу, не зважаючи на їх специфіку й занепад;
- недосконалість механізмів розподілу бюджетно-фінансової підтримки, яка надається територіям. Зокрема, недостатньо уваги приділяється підтримці інноваційного розвитку сільських територій, пошуку й підтримці «центрів росту», подоланню диференціації сільського розвитку, стримуванню міграції населення та ін.;
- неузгодження заходів із розвитку сільської місцевості, підвищення рівня

зайнятості й доходів селян із структурними трансформаціями агросфери, зокрема із процесами інтеграції й кооперації;

- недосконалість механізмів реалізації конкретних напрямків підвищення рівня зайнятості й доходів населення, особливо на районному рівні, рівні сільських населених пунктів, слабкий рівень залучення різних соціальних груп селян до вирішення цих проблем;

- відсутність дієвих інструментів мобілізації внутрішньо регіональних резервів розвитку села, зокрема місцевих фінансових і матеріально-технічних ресурсів;

- відсутність диференціації підходу до визначення стратегічних напрямків і механізмів розвитку села й агросфери з урахуванням регіональних особливостей і місцевої специфіки.

Сформовані умови розвитку регіонального агробізнесу можна характеризувати з двох позицій: державні заходи підтримки роблять їх сприятливими з точки зору стабілізації аграрного виробництва, але, водночас, вони є складними внаслідок сучасної кризової ситуації на макрорівні соціально-економічної системи держави. Інститути інвестування, насамперед, мають на меті постійний пошук найбільш ефективних сфер, секторів, проектів для вкладення тимчасово вільного капіталу. Кризові явища, що змушують уходити з агросфери України іноземних виробників й інвесторів, водночас створюють численні вільні ніші для нових інвесторів. Успішність вирішення проблем розвитку агросфери сьогодні багато в чому визначається темпами відновлення матеріально-технічної бази секторів агросфери, що, у свою чергу, залежить від динаміки інвестиційних процесів. Всі ці завдання можуть бути успішно виконані лише в умовах ефективного функціонування інструментів активізації і розвитку інвестиційної діяльності в агросфері, удосконалення її організаційно-економічних засад і механізмів.

Ефективність вкладення інвестицій в агробізнес досягається лише за умов раціональності дії комплексу інструментів активізації підприємницької діяльності, як у сфері аграрного виробництва, так і у суміжних галузях, а також діяльності приватних і державних інвесторів. Інструменти активізації підприємництва та засоби їх використання, комплекс передумов і спонукальних чинників до залучення/вкладення інвестицій в агросферу формують базис організаційно-економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності в агробізнесі регіону. Для розробки й впровадження ефективного механізму та визначення набору його необхідних важелів і інструментів необхідно детально дослідити об'єкт, на який націлена дія цього механізму – інвестиційна діяльність в агросфері конкретного регіону, виявити їх особливості, умови й чинники позитивного та негативного впливу на інвестиційний потенціал і активність підприємств і організацій агросфери, розробити концептуальну модель механізму розвитку інвестиційної діяльності в агробізнесі регіону.

Агробізнес є органічною складовою частиною регіональної й національної економіки в цілому, які функціонують за загальними законами соціально-економічного розвитку. Втім, агробізнес регіону має ряд специфічних характеристик, які визначають особливості здійснення інвестиційної діяльності в її секторах.

Сутність і зміст інвестиційної діяльності в економічній науці досить повно розкрив Дж. М. Кейнс [7] : «...інвестиції являють собою частину доходу за певний період, яку не було використано на цілі споживання, поточне прирощення вартості капітальних активів у результаті виробничої діяльності цього періоду». Така дефініція досить чітко виділяє дві складові інвестування:

- інвестиційні ресурси – накопичувані з метою отримання доходу;
- інвестиційні вкладення – власне реалізація інвестиційних ресурсів.

Основною особливістю агросфери та її головної структурної складової – аграрного виробництва – є те, що базисом її функціонування є природно-ресурсний потенціал. Більшість процесів в аграрному виробництві відбуваються під дією факторів

природного середовища. Інвестиційна активність і привабливість конкретного аграрного підприємства, території, регіону багато в чому визначається наявністю сприятливих природно-кліматичних умов, рівнем природної родючості земель сільськогосподарського призначення, наявністю специфічних шкідників або ризиком захворювання тварин і рослин. З цієї точки зору, вигідне географічне розташування аграрного виробництва дає змогу отримати більший рівень доходу на вкладений капітал, а, отже, підвищує інвестиційний потенціал агросфери.

П. Самуельсон, Р. Піндайк та Д. Рубінфельд [8, 9] вважали, що головна складова агросфери – аграрне виробництво – функціонує в умовах досконалої конкуренції відносно сфер постачання й переробки. Тобто, аграрні виробники виробляють велику кількість однорідної знеособленої продукції, яка слабо різниться за якістю й споживчими параметрами. Внаслідок цього, вони стають залежними від переробних підприємств, які формують монополію – тобто, такий тип ринку, в якому на множину виробників сировини припадає один її покупець – переробне підприємство. Це дає можливість останнім здійснювати диктат цін на сировину, водночас реалізуючи готову продукцію на ринку за економічно обґрунтованими цінами, які дозволяють отримувати високий економічний ефект. Монопольну позицію відносно аграрних виробників займають і постачальники, такі як: виробники і постачальники сільськогосподарської техніки і машин, добрив і засобів захисту рослин, ветпрепаратів та ін. З точки зору інвестування, більш високим потенціалом володіють підприємства-постачальники та переробні підприємства. У той же час, безпосередні виробники агропродовольчої продукції мають низьку інвестиційну привабливість.

Іноземний досвід свідчить, що в умовах кризи в національному господарстві повинна збільшуватись регулююча роль держави [10]. Регуляторна політика держави в економіці і, зокрема, в інвестиційній сфері, реалізується через економічні й адміністративні важелі впливу. Однак, при здійсненні регулюючого впливу на національне й регіональне господарство, активність у підприємницькій і інвестиційно-фінансовій сферах дії держави не повинні підміняти ринкові інститути, що може посприяти поглибленню кризи в економіці держави, окремих сферах і регіонах. Державне втручання в економіку повинне бути зваженим і всебічно обґрунтованим, воно має сприяти вирішенню головних соціально-економічних завдань розвитку регіонів.

Дослідження показали, що більшість українських регіонів володіє господарськими системами аграрно-індустріального типу із переважанням сировинних і переробних секторів. Тому, недостатній регулюючий вплив і інвестиційні процеси в агробізнесі ведуть до ситуації, коли інвестиційні ресурси спрямовуються переважно на інноваційний розвиток підприємств-постачальників і переробників при збереженні технологічної відсталості аграрних організацій. У стратегічній перспективі таке положення є неприпустимим, оскільки підприємства-постачальники ресурсів не зможуть реалізувати сучасні виробничі ресурси відсталим, неплатоспроможним аграріям. Переробні ж підприємства не зможуть отримати гарантовані поставки сільськогосподарської сировини із необхідними характеристиками, які не зможуть забезпечити технологічно занедбані й організаційно-відсталі аграрні виробники. Отже, спостерігається певна колізія техніко-технологічного потенціалу одних учасників агробізнесу й фінансової неспроможності інших, що стримує інвестиційні процеси у галузі.

Можливим шляхом вирішення цього протиріччя є укрупнення аграрних підприємств, формування об'єднань аграрних виробників з метою впливу на монополізований ринок ресурсів і закупівель. Цей шлях веде до створення кооперативів, агрохолдингів, кластерів, аграрних фінансово-промислових груп, асоціацій та інших типів формальних і неформальних об'єднань. Втім, відносно до сфери ресурсного

постачання навіть досить великі аграрні об'єднання не спроможні здійснити достатньо значущий вплив. Відносно переробної сфери також недостатньо впливу об'єднань для подолання диспаритету цін. Тут необхідне державне регулювання.

У більшості країн, поруч із наявністю істотного державного регулюючого впливу на розвиток агробізнесу, практично відсутні бар'єри для входу й виходу на ринки агропродовольчої продукції. Якщо здійснення аграрного виробництва виявиться неефективним, підприємці можуть вільно покинути цей ринок. Таким чином, інвестиційні вкладення, навіть в інноваційні проекти у секторах постачання та переробки, не можуть бути гарантовано ефективними без підтримки ключової ланки – аграрного виробництва, яке забезпечує закупівлю ресурсів і постачання сировини для переробки. Ігнорування цієї залежності веде до стагнації розвитку галузей агробізнесу й загрози продовольчій безпеці регіонів і країни в цілому.

Досвід реформування економіки показує, що в Україні у 90-і роки минулого століття гіперінфляційні процеси багато в чому були зумовлені недостатньою увагою до розвитку аграрного виробництва із одночасною монополізацією сфер постачання, переробки і голвне – збуту. Монополізація ринків ресурсів і агропродовольчої продукції із одночасною лібералізацією цінової політики спричинила неконтрольоване зростання цін при зростаючому попиті. Обсяги вкладення інвестицій у розвиток аграрного виробництва значно поступалися зростанню попиту на ресурси й сировину для переробки, що також зумовило кризу в усіх галузях агробізнесу.

Такий стан потребує державного втручання й регулювання процесів ціноутворення між секторами агробізнесу, забезпечуючи необхідні економічні передумови для розвитку аграрного виробництва при дотриманні потрібних пропорцій для зваженого розвитку агробізнесу в цілому.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Основною функцією державного регулювання є встановлення й дотримання справедливих умов і правил на агропродовольчому ринку, які дозволять узгодити інтереси всіх учасників. Регуляторний вплив держави повинен охопити не лише процеси ціноутворення, але й економічні процеси в суміжних сферах і секторах, які мають суттєвий вплив на ефективність аграрного виробництва. До них слід віднести, насамперед, процеси ціноутворення у паливно-енергетичному комплексі, формування цін на фінансово-інвестиційні ресурси, демографічні й міграційні процеси, зовнішньоторговельну політику держави тощо.

Рівень і сила державного регулювання цих процесів зумовлюється рівнем зацікавленості суб'єктів ринку в межах цього втручання і обмеження свободи ринку. Звісно, головною метою державного втручання має бути дотримання умов продовольчої безпеки держави.

Список літератури

1. Піцур Я. С., Черченко О. Л., Білоскурський Р. Р. Сталий соціально-економічний розвиток: еволюція поглядів та теоретичний аналіз. *Економічний вісник*. 2017. № 1. С. 28–35.
2. Ужва А. М. Вплив регіональних особливостей на механізми регулювання сталого розвитку аграрного бізнесу. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. Том 1. № 5. С. 78–84.
3. Жученко А. М. Концепція сталого розвитку регіону: передумови формування та фактори впливу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016, випуск 9. С.63–66.

4. Митяй О.В., Лагодієнко В.В., Сафонов В.В. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств як основний важіль сталого розвитку аграрної сфери. *Економічний часопис – XXI*. 2015. № 155 (11-12). С. 59–62.
5. Ужва А.М. Формування сталого розвитку сільського господарства: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2015. № 5. С. 174–176.
6. Лагодієнко Н.В. Дослідження регіональних особливостей розвитку інвестиційних процесів в агропромисловому виробництві. *Бізнес-навігатор*. 2011. № 1. С. 95–99.
7. Кейнс Дж.М. *Общая теория занятости, процента и денег*. М.: Эксмо, 2007. 153 с.
8. Самуэльсон П. Э., Нордхаус В. Д. *Экономика*; пер. с англ. 16.изд. М.; СПб.; К.: Издательский дом «Вильямс», 2003. 680 с.
9. Пиндайк Р., Рубинфельд Д. *Микроэкономика* : пер. с англ. СПб.: Питер, 2002. 608 с.
10. Лагодієнко В.В. Концептуальна модель розвитку регіонального агропромислового виробництва. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 8. С. 1259-1262.

References

1. Pitsur, Ya. S., Cherchenko, O. L., Biloskurs'kyj, R. R. (2017). «Sustainable socio-economic development: evolution of views and theoretical analysis». *Ekonomichnyj visnyk*. № 1, pp. 28–35.
2. Uzhva, A. M. (2016). «Influence of regional peculiarities on mechanisms of regulation of sustainable development of agrarian business». *Ukrains'kyj zhurnal prykladnoi ekonomiky*. Vol. 1. № 5, pp. 78–84.
3. Zhuchenko, A. M. (2016). «The concept of sustainable development of the region: prerequisites for formation and factors of influence». *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Mizhнародni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. Issue 9, pp.63–66.
4. Mytjai, O. V., Lahodiienko V. V., Safonov V. V. (2015). «Competitiveness of agricultural enterprises as a major lever for sustainable development of the agricultural sector». *Economic Annals-XXI*. № 155 (11-12), pp. 59–62.
5. Uzhva, A. M. (2015). «Formation of sustainable agriculture: foreign experience». *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Mizhнародni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. № 5, pp. 174–176.
6. Lahodiienko, N.V. (2011). «Investigation of regional peculiarities of development of investment processes in agro-industrial production». *Biznes-navihator*. № 1, pp. 95–99.
7. Kejns Dzh. M. (2007). *Obschaia teoriia zaniatosty, protsenta y deneh*. [the general theory of employment, interest and money]. Eksmo. Moscow. Russia.
8. Samuel'son, P. E., Nordkhaus, V. D. (2003). *Ekonomyka*. [Economics]. Transl. from English. 16.ed. Yzdatel'skyj dom «Vyl'iams». Moscow. Russia.
9. Pyndajk R., Rubynfel'd D. (2002). *Mykroekonomyka*. [Microeconomics]. Transl. from English. Pyter. St. Petersburg. Russia.
10. Lahodiienko, V.V. (2015). «Conceptual model of development of regional agro-industrial production». *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*. № 8, pp. 1259-1262.

Стаття надійшла до редакції 02.08.2019 р.